

Identifying the Effect of Dimensions of Social Education Based on Philosophical Principles From the Perspective of Quran and Atrat on the Prevention of Social Harms of Students

ARTICLE INFO

Article Type
Analytical Review

Authors

Masoumeh Banaei¹,
Farshideh Zamani ^{*2},
Seyedeh Esmat Rasouli³

Banaei M, Zamani F, Rasouli S E. Identifying the Effect of Dimensions of Social Education Based on Philosophical Principles From the Perspective of Quran and Atrat on the Prevention of Social Harms of Students. Islamic Life Style. 2021; 36-45

1. PhD Student, Department of Philosophy of Education, Department of Educational Sciences, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran
2. Associate Professor, Department of Educational Sciences, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran (Corresponding Author).
3. Assistant Professor, Department of Curriculum Planning, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: f_zamani@yahoo.com

Article History

Received: 2020/09/23

Accepted: 2020/11/01

ePublished: 2021/03/15

ABSTRACT

Purpose: The present study was conducted to Identifying the effect of dimensions of social education based on philosophical principles from the perspective of Quran and Atrat on the prevention of social harms of students.

Materials and Methods: This research was exploratory mixed in terms of applied purpose, exploratory in terms of data and cross-sectional in terms of research data method. The statistical population of this study was in the quantitative part of all high school students in Tehran in 1399, whose number was 2200 people. From them, 384 people were selected as a sample based on Cochran's formula. The sampling method was stratified random. Also, the statistical population of this study was in the qualitative part of all experts in the field of religious and Quranic sciences in 1399. The sampling method was purposive, based on which 21 people were selected as the sample. Data analysis of this study was performed by two methods: quantitative and qualitative.

Findings: The results showed that the dimensions of social education based on philosophical principles from the perspective of Quran and Atrat include observance of social rules, education, effective social interactions, Islamic behavior and health, behavior based on Islamic culture, respect, religious democracy and consulting others and education. Religious Religious education was one of the consequences of the dimensions of social education based on philosophical principles from the perspective of the Qur'an and Atrat.

Conclusion: The results also showed that the dimensions of social education based on philosophical foundations from the perspective of the Qur'an and Atrat have an effect on preventing students' social harms. Finally, an appropriate model based on the effect of the philosophical foundations of social education from the perspective of the Qur'an and Atrat on the prevention of students' social harms was presented.

Keywords: Philosophical Social Education, Quran And Atrat, Social Injuries

شناسایی تأثیر ابعاد تربیت اجتماعی مبتنی بر مبانی

فلسفی از منظر قرآن و عترت بر پیش‌گیری از

آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان

معصومه بنائی^۱

دانشجوی دکتری، گروه علوم تربیتی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران .

فرشیده ضامنی^{۲*}

دانشیار، گروه علوم تربیتی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران (نویسنده مسئول).

سیده عصمت رسولی^۳

استادیار، گروه برنامه ریزی درسی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران.

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با عنوان شناسایی تأثیر ابعاد تربیت اجتماعی مبتنی بر مبانی فلسفی از منظر قرآن و عترت بر پیش‌گیری از آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان انجام شد.

مواد و روش‌ها: این پژوهش از نظر هدف کاربردی، از نظر داده‌ها آمیخته اکتشافی و از نظر روش اجرای پژوهش از نوع داده بنیاد و پیمایشی مقطعی بود. جامعه آماری این مطالعه در بخش کمی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر تهران در سال ۱۳۹۹ که تعداد آن‌ها ۲۳۶۰۰ نفر بوده است. از میان آن‌ها تعداد ۳۸۴ نفر بر اساس فرمول کوکران به عنوان نمونه انتخاب شد. روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای بود. همچنین جامعه آماری این مطالعه در بخش کیفی صاحب‌نظران حوزه علوم دینی و قرآنی و تربیتی در سال ۱۳۹۹ بود. روش نمونه‌گیری هدفمند بود که بر این اساس تعداد ۲۱ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. تحلیل داده‌های این مطالعه با دو روش کمی و کیفی صورت گرفت.

یافته‌ها: نتایج نشان داد، رعایت قواعد اجتماعی، آموزش، تعاملات اجتماعی مؤثر، رفتار اسلامی و سلامت، رفتار مبتنی بر فرهنگ اسلامی، احترام، مردم‌سالاری دینی و مشورت گرفتن از دیگران و تربیت اجتماعی از جمله پیامدهای ابعاد تربیت اجتماعی مبتنی بر مبانی فلسفی از منظر قرآن و عترت است .

نتیجه‌گیری: ابعاد تربیت اجتماعی مبتنی بر مبانی فلسفی از منظر قرآن و عترت بر پیش‌گیری از آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان، تأثیر دارد. در نهایت مدل مناسب مبتنی بر تأثیر مبانی فلسفی تربیت اجتماعی از منظر قرآن و عترت بر پیش‌گیری از آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان ارائه شد .

کلید واژه‌ها: فلسفه، تربیت اجتماعی، قرآن و عترت، آسیب‌های اجتماعی.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۷/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۸/۱۱

*نویسنده مسئول: f_zameni@yahoo.com

دوره نوجوانی یکی از مهم‌ترین مراحل زندگی آدمی محسوب می‌شود و آخرین مرحله تحول شناختی و گذار از مرحله «پیر و دیگران بودن» به دوره «مستقل بودن» است. دوره‌ای که نوجوان به هویت واقعی خویش دست می‌یابد. نوجوان با خود می‌گوید: «اکنون من دیگر کودک نیستم، یک بزرگ‌سالم». در این مرحله، دیگر والدین نمی‌توانند به او کمک چندانی بکنند، چه اینکه وی الگوهای خود را در جای دیگری جست‌وجو می‌کند. میل به اظهار وجود و اثبات خود یکی از طبیعی‌ترین حالات روانی دوره نوجوانی و جوانی است (۱). نوجوان و جوانی که دوره کودکی را پشت سر گذاشته، باید خود را برای زندگی مستقل اجتماعی آماده نماید (۲). تحقق این موضوع، پیش از هر چیز، مستلزم یافتن هویت خویش است. اینک او خود را یافته است. اگر بزرگ‌سالان ویژگی‌های این دوره زندگی او را بشناسند و با آنان برخوردی مناسب داشته باشند، هم نوجوانان به هویت خویش دست می‌یابند و هم بزرگ‌سالان کمتر احساس نگرانی می‌کنند. با توجه به سرگردانی نوجوانان در این دوره زندگی در خصوص دست‌یابی به شخصیت و هویت مستقل، بیشترین زمینه اختلال‌های روانی و آسیب‌های اجتماعی در این دوره سنی دیده می‌شود. (۳)

آسیب‌های اجتماعی امروزه به‌عنوان یک معضل در جامعه از سوی اندیشمندان شناخته شده است (۴)، شاید بسیاری از افراد در نگاه اول تمایلی به بروز چنین رفتارهایی از خود نداشته‌اند اما با نگاهی عمیق به موضوعات می‌توان قصور نهادها، سازمان‌ها و حتی جامعه را در ظهور چنین رفتارهایی مشاهده نمود. جوانی که اقدام به خودکشی می‌نماید، در نگاه اول به لحاظ عزت نفس و ایمان به زندگی دچار اشتباه شده و این اشتباه در برداشت، منجر به اشتباهی بزرگ‌تر، یعنی خودکشی و از دست دادن جان می‌شود در این میان جامعه و نهادهای مسئول در انتقال مفاهیم صحیح به نامبرده و یا شناسایی مشکلات وی دخیل بوده و آنان نیز سهمی از عمل وی خواهند داشت (۵). روی آوردن به آسیب‌هایی چون اعتیاد، بزهکاری، گرایش به باند و گروه‌های مجرم در دوره سنی نوجوانی، لزوم پیش‌گیری از آسیب‌های اجتماعی را بیشتر یادآور می‌شود (۶). زمانی نوجوانان درگیر مسائل و بحران‌های سن نوجوانی هستند و برای گذراندن موفقیت‌آمیز این بحران‌ها، نیاز دارند که الگوی تربیتی مؤثری داشته باشند. استقلال نفس و ایمان به انسانیت خود و دیگران در این افراد بسیار ضعیف است و به همین دلیل سازگاری اجتماعی و آشنایی با تربیت اجتماعی در آنان اندک است (۷). یکی از نشانه‌های روشن اغتشاش هویت در نوجوانی و جوانی این است که فرد نتواند دوستانه برای خود پیدا کند و نتواند با افراد دیگر رابطه شایسته برقرار نماید. عدم شایستگی در ارتباط و سازگاری اجتماعی و ناتوانی در رعایت تربیت و مبادی اجتماعی، به صورت‌های گوناگونی خودنمایی می‌کند. نتیجه این وضع آن است که نوجوانان و جوانان به احساس تنهایی و بی‌کسی شدیدتری دچار می‌شوند (۸).

مسئله تربیت اجتماعی بر اساس دو رویکرد عمده و رقیب در مورد انسان تبیین‌های متفاوتی را می‌پذیرد. یکی دیدگاهی که فرد و حقوق فردی را در کانون توجه خود قرار می‌دهد و اجتماعی بودن

¹ Adolescence

² Identity

³ Mental disorders

گرفتن اصول دینی آموزش دهد، می‌تواند برای نوجوانان دست‌آورد قابل توجهی محسوب شود به گونه‌ای که آموزش و پرورش با به-کار بستن چارچوب‌های تنظیم شده مدل به‌دست آمده، در تربیت این قشر از دانش‌آموزان، توانمندتر عمل کند. در صورت عدم آشنایی نوجوانان با تربیت اجتماعی بر اساس اصول و چارچوب-های دینی، زمینه گرایش نوجوانان به انحراف و آسیب بیشتر فراهم شده و لذا صدمه دیدن این قشر از جامعه آسیب‌های جبران‌ناپذیری نیز برای کشور در پی دارد. لذا اهمیت مطالعه کنونی احساس می‌شود. از این‌رو هدف این مطالعه تبیین شناسایی تأثیر ابعاد تربیت اجتماعی مبتنی بر مبانی فلسفی از منظر قرآن و عترت بر پیش‌گیری از آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان بود.

مواد و روش‌ها

این پژوهش از نظر هدف کاربردی، از نظر داده‌ها آمیخته اکتشافی (کیفی و کمی) و از نظر روش اجرای پژوهش از نوع داده بنیاد (مرحله کیفی) و پیمایشی مقطعی (مرحله کمی) است. جامعه آماری این مطالعه در بخش کمی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر تهران در سال ۱۳۹۹ بوده است که تعداد آنها ۲۳۶۰۰ نفر بوده است. از میان آنها تعداد ۳۸۴ نفر بر اساس فرمول کوکران به عنوان نمونه انتخاب شد. روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای بود. جامعه آماری این مطالعه در بخش کیفی صاحب‌نظران حوزه علوم دینی و قرآنی و تربیتی در سال ۱۳۹۹ بود. روش نمونه‌گیری از جامعه مزبور به صورت هدفمند بود که بر اساس این نوع روش نمونه‌گیری تعداد ۲۱ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزار اندازه‌گیری در بخش کیفی مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته عمیق و اکتشافی بود که به صورت انفرادی با خبرگان علمی صورت گرفت. سپس داده‌های کیفی لازم جمع‌آوری و با استفاده از روش تحلیل محتوا به مثابه تکنیکی پژوهشی، ابعاد و مؤلفه‌ها شناسایی و مورد تحلیل قرار گرفت. حاصل این بخش، بسته‌ای از ابعاد و مؤلفه‌های اساسی تربیت اجتماعی مبتنی بر مبانی فلسفی از منظر قرآن و عترت بود که در مرحله کیفی به دست آمد و در معرض قضاوت جامعه آماری در بخش کمی قرار داده شد. روش تحلیل داده‌ها در بخش کیفی این پژوهش استفاده از روش کدگذاری نظری (برگرفته از روش نظریه داده بنیاد) بود. تحلیل داده‌های به-دست آمده در این پژوهش به صورت جداگانه صورت گرفت. به عبارت دیگر داده‌های کیفی نیز با استفاده از کدگذاری باز، محوری و انتخابی و ملزومات انجام هر یک از این مراحل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت تا در نهایت به نظریه‌ای برای تبیین مبانی فلسفه تربیت اجتماعی از منظر قرآن و عترت دست یابد. پس از تدوین پرسش‌نامه برحسب نظریه به‌دست آمده با استفاده از روش دلفی به تعیین اعتبار پرسش‌نامه پرداخته شد. در نهایت پرسش‌نامه اعتباریافته پخش شده و داده‌های کمی جمع‌آوری شد. برای تحلیل داده‌های کمی در این پژوهش از تحلیل عاملی تأییدی برای تصدیق الگوی نهایی استفاده شد. تحلیل داده‌ها در این بخش با نرم‌افزار MAXQDA، انجام شد. روش تحلیل داده‌ها در بخش کیفی، کدگذاری نظری برگرفته از روش نظریه داده بنیاد بود.

آدمی را تابعی از آن می‌داند (دیدگاه لیبرال) و دیگری، دیدگاهی که فرد را به خودی خود، امری قابل تصور در نظر نمی‌گیرد، بلکه وضعیت اجتماعی را مبنا می‌داند و مسائل فردی و حقوق افراد را چون تابعی از آن لحاظ می‌کند. (دیدگاه هگل^۱ و جماعت گرایان^۲) این دو دیدگاه با نوعی افراط و تفریط همراه است. از این‌رو در مسأله تربیت اجتماعی انسان به زبان تمثیل می‌توان گفت: «فرد در جامعه همچون اتمی است که به شکل کووالانسی در دو مدار فردی و اجتماعی می‌گردد. او با گردیدن در مدار وضعیت اجتماعی معین، در عمل تحت تأثیر آن وضعیت قرار دارد اما چنین نیست که او تنها بتواند بر گرد این مدار بچرخد. افزون بر آن با گشتن بر مدار فردی، همواره این امکان برای او وجود دارد که وضعیت اجتماعی خویش را مورد تردید و تأمل قرار دهد، در برابر آن مقاومت ورزد و بر آن تأثیر بگذارد (۹). بر همین اساس لیندبرگ و موریس^۴ (۱۰) در پژوهش خود بیان نمود که آسیب‌های اجتماعی بر اساس روش‌های تربیتی، قابل پیش‌بینی است. میتلمن^۵ (۱۱) در پژوهشی به بررسی میزان احتمال آسیب‌های اجتماعی بر اساس اضطراب دانش‌آموزان دبیرستانی پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد که می‌توان بر اساس میزان اضطراب، سطح اضطراب دانش‌آموزان را پیش‌بینی کرد.

اگر با نوجوان این‌گونه برخورد شود و به او شخصیت و هویت و اعتبار اعطا شود، طبیعی است که هم اعتماد به نفس او تقویت می‌شود و هم احساس امنیت و آرامش می‌کند. این اساسی‌ترین راه برای تربیت نوجوان است. بنابراین، هر رفتاری که از آدمی سر می‌زند، نشأت گرفته و متأثر از مجموعه‌ای از عوامل است که هرگز نمی‌توان نوجوان و یا جوان را یک‌سره مقصر و مجرم اصلی دانست و دیگران را بی‌گناه. با نگاه فوق، اساساً زمینه پیدایش جرم از بین می‌رود. از این‌رو، در پیدایش بزهکاری و رفتارهای نابهنجار^۶ و آسیب‌زا عوامل متعددی به‌عنوان عوامل پیدایش و زمینه‌ساز مؤثر هستند که فرد مرتکب شونده، تنها بخشی از قضیه است. اصولاً اسلام به پیش‌گیری آسیب بیش از اصلاح مجرم اهتمام دارد. به همین دلیل پیش از هر چیز به عوامل به وجود آورنده و زمینه‌های آسیب و انحراف توجه ویژه دارد و برای مقابله با آن چاره‌سازی کرده است (۱۲). بر این اساس به کار بستن ساز و کارهای آموزشی و پرورشی در جهت بازیافت فرد در دامنه سنت‌ها و بسترهای اجتماعی و گزینش موارد معقول و موجه از آنها و غلبه بر خود محوری از یک سو و رشد، پرورش و ارتقای فردیت از جانب دیگر و نهادینه کردن این ارزش‌ها و تربیت اجتماعی بر اساس چارچوب‌های دینی و قرآن، می‌تواند نتایج مؤثری برای افراد به خصوص در دوره سنی نوجوانی به همراه داشته باشد. طراحی مدلی که بتواند تربیت اجتماعی را با در نظر

¹ Liberal perspective

² Hegel

³ Communists

⁴ Lindaberg & Moris

⁵ Mittleman

⁶ Abnormal behaviors

مطالعه آزمایشی، پرسش‌نامه توسط ۳۰ نفر از اعضای نمونه تکمیل شد که ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه ۰/۸۰ به دست آمد که نشانگر پایایی پرسش‌نامه است.

یافته‌ها

مصاحبه نیمه ساختار یافته با ۲۱ نفر از صاحب‌نظران حوزه علوم دینی و قرآنی انجام گرفت و تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده نرم-افزار انجام شد. داده‌های گردآوری شده از مصاحبه به داده‌های متنی تبدیل شد و پس از آن به منظور بررسی نظام مند داده‌های فراوان و متنوع، به واحدسازی و مقوله‌بندی آن‌ها پرداخته شد. سؤال اول: ابعاد تربیت اجتماعی مبتنی بر مبانی فلسفی از منظر قرآن و عترت کدامند؟

ابزار بخش کمی پرسش‌نامه پیش‌گیری از آسیب‌های اجتماعی آقای و تیمور تاش (۱۳) بود. برای سنجش میزان پیش‌گیری از آسیب‌های اجتماعی، درجه و میزان نگرش آسیب‌های اجتماعی بر اساس پرسش‌نامه سنجش نگرش به آسیب‌های اجتماعی آقای و تیمور تاش (۱۳) اندازه‌گیری شد. این پرسش‌نامه دارای ۴۲ سؤال است که در طیف لیکرت پنج درجه‌ای (۱=کاملاً مخالف تا ۵=کاملاً موافق) طراحی شده است. دامنه نمرات بین ۴۲ تا ۲۱۰ می-باشد که نمره بالاتر به معنای آسیب‌های اجتماعی بیشتر در فرد است. این پرسش‌نامه دارای مؤلفه‌هایی مانند: سرقت، پرخاشگری، مواد مخدر، مسایل جنسی، خودکشی و فرار از خانه است. روایی ملاک این پرسش‌نامه نیز توسط آقای و تیمور تاش (۱۳) گزارش شده است. در این پژوهش نیز، برای تعیین روایی این ابزار، از روش اعتبار صوری و برای محاسبه پایایی این پرسش‌نامه از روش کرونباخ استفاده گردید. برای تعیین پایایی پرسش‌نامه، در یک

جدول ۱. کدگذاری ابعاد تربیت اجتماعی مبتنی بر مبانی فلسفی از منظر قرآن و عترت

ردیف	متن مصاحبه	شماره کد	کد اولیه (مفهوم)
۱	مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی و پاسخ‌گویی، احترام و توجه به رأی و نظر دانش‌آموزان، محور قرار دادن ارزش‌ها و آشنا ساختن دانش‌آموزان با ارزش‌ها و فضائل اخلاقی	A1	مسئولیت‌پذیری و مردم‌سالاری دینی
۲	رعایت قوانین و مقررات، مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی، عدم ورود به حریم خصوصی دانش‌آموزان	A2	رعایت قواعد اجتماعی
۳	حفظ ارزش‌ها، وحدت و بهداشت اجتماعی	B1	یادگیری پاسداری از ارزش‌ها
۴	حفظ کرامت انسانی، رعایت عدالت، وفاداری و گذشت و چشم‌پوشی از خطا	B2	ایثار و فداکاری
۵	سطح مطلوب نقدپذیری ناشی از تعاملات اجتماعی، مشاکت اجتماعی و روابط اجتماعی دانش‌آموزان با هم‌سالان خود	C1	تعاملات اجتماعی مؤثر
۶	بررنگ ساختن فضای کنش متقابل و تعامل میان دانش‌آموزان، توجه به نقش محوری تعامل در یادگیری، بهبود عملکرد و نشاط و سرزندگی دانش‌آموزان و توسعه مراودات اجتماعی جهت حضور فعال و پر نشاط دانش‌آموزان در جامعه	C2	نقدپذیری
۷	تکریم و احترام به متربی، مدارا کردن با متربی، ارتباط مناسب با متربی و توجه به سر و وضع ظاهر، اعتدال میان‌روی با متربی	D1	رفتار مناسب با متربی
۸	آموزش آداب معاشرت به متربی، آمادگی متربی برای تشکیل خانواده و آشنایی با وظایف همسررداری، ارائه الگو به متربی، تشویق و تنبیه متربی	D2	آموزش نقش‌های آینده
۹	ارائه آموزش‌های مورد نیاز برای تربیت اجتماعی و عاطفی شامل آموزش‌های نظری مانند شناخت رفتارها و مهارت‌های اجتماعی، رعایت ادب، تعدیل غرایز، خوش‌اخلاقی، خیرخواهی برای دیگران، عفو و گذشت، نیکو سخن گفتن	E1	آموزش تربیت اجتماعی
۱۰	شناخت رفتارها و مهارت‌های منفی، چون خودخواهی، تحقیر، بدگمانی، سوءظن، کوچک شمردن دیگران	E2	آموزش شناخت رفتارهای نامتعارف اجتماعی
۱۱	آموزش‌های عملی جهت اعتماد به نفس و تقویت اراده، مبارزه با عادات ناپسند، تفکر و آگاهی، مسئولیت‌پذیری و دوست‌یابی.	E3	آموزش برخورد مؤثر
۱۲	تدوین و ارایه تربیت اجتماعی بر پایه فرهنگ، عقاید، اهداف و سیاست‌های تربیتی جهت توسعه هر چه بهتر روابط صحیح اجتماعی افراد یک جامعه	F1	آموزش سیاست‌های تربیتی جامعه
۱۳	تبیین و تشریح قواعد موجود در تربیت اجتماعی مطلوب و منطبق با موازین فرهنگ اسلامی	F2	فرهنگ همانگ با

توسط اولیای تعلیم و تربیت جامعه.		ارزش های اسلامی	
۱۴	وجود ارتباط عمیق و صمیمی و برخورداری از حقوقی متقابل بین اعضای جامعه به عنوان عضوی از پیکره امت اسلامی	F3	رعایت حقوق دیگران
۱۵	ضرورت مد نظر قرار گرفتن الگوی مناسب در حوزه تربیت اجتماعی جهت اتحاد و همبستگی بین مسلمانان	F4	همبستگی بین اعضا
۱۶	اهتمام ورزیدن به امور جامعه، انصاف و عدالت خواهی و رعایت حقوق دیگران، همکاری در انجام امور اجتماعی و برقراری روابط مهرآمیز و معاشرت با دیگران	G1	معاشرت مناسب با دیگران
۱۷	استفاده از راهکارهای تربیت عاطفی جهت کنترل احساسات پرتلاطم و متغیر نوجوانان و ارائه آموزش های عمیق تر و اثرپذیرتر در کنار روش های تربیت اجتماعی جهت پرورش افرادی متعهد به انجام وظایف خود و رعایت حقوق دیگران.	G2	تربیت عاطفی
۱۸	تربیت اجتماعی مربوط به بازشناسی سه بعد «جسم، عقل و احساسات» و دقت عمل و بررسی تربیت اجتماعی مربوط به هر یک از این ابعاد	H1	تربیت بر مبنای ابعاد جسمانی، عقلانی و احساسی
۱۹	اندیشه ورزی در دو بعد فردی و خصوصی و بعد جمعی و اجتماعی، جهت بررسی جسم، عقل و احساسات	H2	تربیت عقلی
۲۰	چگونگی حقوق، تکالیف و مطالبات نوجوانان از نظر جسمی و در حوزه عقلی و احساسی نسبت به یکدیگر و نسبت به دیگران.	H3	تربیت جسمی
۲۱	اصل تدریجی بودن آموزش تدریجی بودن آموزش مبنی بر تربیت از سطح سبک به سنگین، از ساده به پیچیده و از سطح محدود به وسیع تر و با در نظر گرفتن توانایی های جسمی، عقلی و احساسی نوجوانان و درک صحیح از شرایط اجتماعی و توجه به تربیت نوجوانان و آگاه ساختن آنان از حقوق و وظایف اجتماعی جسمی، عقلی و احساسی در ارتباط با دیگران	I1	آموزش تدریجی
۲۲	بهربرداری از اصل تدریجی و گام به گام، هم برای آموزش امر جدید و هم به صورت سلبی جهت زدودن صفت زشتی و رذایل اخلاقی در حوزه عقل و یا احساس به منظور حصول تربیت و اصلاح عمیق تر و قوی تر جوانان	J1	آموزش مرحله ای و گام به گام
۲۳	هدفمند بودن تربیت اجتماعی: هدف غایی تربیت پرورش ابعاد وجودی انسان (جسم، عقل و احساس) است، و هر یک از این ابعاد دارای اهداف جزئی تر و خاصتر می باشند، هدف از پرورش بعد جسمانی پرتحرک تر شدن و فعالیت عمیق تر و توانا تر شدن، و در بعد عقلانی پرورش خلاقیت و خلاق شدن و نقادی و در بعد احساسی جذب و انجذاب بیشتر.	K1	آموزش هدفمند
۲۴	توجه به تربیت اجتماعی مبتنی بر پذیرش هنجارهایی چون ارتباطات و تعاملات اجتماعی در دو بعد انسانی چون خانواده، جامعه مدنی و دولت و بعد غیرانسانی چون منطقه جغرافیایی و آب و هوایی و زیست اجتماعی متأثر از عوامل غیر انسانی، و عدم پافشاری بر نسخه ها و راهکارهای واحد در تربیت اجتماعی، و توجه به مجموعه عوامل انسانی و غیر انسانی تأثیرگذار در تربیت اجتماعی	K2	تربیت اجتماعی بر اساس خانواده، جامعه و دولت
۲۵	سن و تربیت اجتماعی: وجود مشکلات مربوط به برنامه ریزی گروهی برای تربیت اجتماعی نوجوانان بر اساس شرایط سنی فراگیران و تفاوت های فردی آنان و به دلیل وجود افراد مختلف در هر مقطع و عدم همسانی شرایط	L1	تربیت بر اساس سن
۲۶	توجه به توصیه امام علی (ع) در کلمات و سیره خود در باب تربیت اجتماعی مبتنی بر قوه خرد جهت شناسایی موضوع و آشنایی دقیق با جوانب مختلف آن و استدلال و توجیح عقلانی رفتارهایش، مصداق این جمله که امام حسن (ع) می فرماید: بر اموری که هنوز محقق نشده، به واسطه اموری که تحقق یافته، استدلال کن. زیرا امور، شبیه یکدیگرند.	L2	آموزش شناخت و استدلال
۲۷	شیوه موعظه: توجه به توصیه امام علی (ع) جهت تربیت فرزند در عرصه های اجتماعی، از طریق موعظه، نصیحت و محبت و دلسوزی، و ارائه راهنمایی در بیشتر نصایح و موعظه و سفارش های حضرت	M1	آموزش شیوه موعظه

مبتنی بر مهر، مصداق عبارت «یا بُنی» "ای فرزندم".

۲۸	M2	الگوی مناسب	وجود مقدس پیامبر از منظر قرآن کریم بهترین الگوی انسان‌ها بیان شده است الگوپذیری از پیامبر اکرم و ائمه با توجه به نقش تعیین‌کننده آنان در رشد و جلوگیری از انحطاط افراد
۲۹	M3	یادگیری اعتدال	رعایت اعتدال و میانه‌روی: ممانعت از دل‌باختگی به برخی عرصه‌ها و غفلت از دیگر موارد، که موجب رشد نامتعادل و در نتیجه نقصان شخصیت اجتماعی خواهد شد. سفارش حضرت علی (ع): در هنگام شهادت به فرزندش عبارت بود از داشتن عبادت معقول و میانه‌روی
۳۰	N1	آموزش مشورت گرفتن	بر اساس آموزه‌های قرآن کریم سفارش پیامبر به مردم، مشورت در امور جهت کسب نظرات مختلف پیرامون یک موضوع و مطالعه و مقایسه و در نهایت تشخیص راه صحیح و شناسایی خطاها و پرهیز از آنها مشورت در کارها، جهت شکوفایی استعدادهای درونی افراد و ایجاد زمینه‌های الفت و مهربانی با آنها
۳۱	N2	آموزش بر اساس داستان‌های تاریخی	در تجربه تاریخی امام علی (ع) می‌فرمایند: "من به اندازه گذشتگان عمر نکرده‌ام ولی چندان در رفتار آنان نگریسته‌ام و در اخبارشان اندیشیده‌ام و در باقی مانده آثارشان سیر کرده‌ام که همانند یکی از آنان گشته‌ام. بطور کلی آنچه در تربیت اجتماعی مهم است، یافتن علل و عوامل رشد و انحطاط گذشتگان و تفکر در عاقبت زندگی آنان و درس از گذشتگان
۳۲	N3	آموزش زمان شناسی	تأکید حضرت علی (ع) درک عمیق "زمان‌شناسی" تربیت، به ویژه در عرصه اجتماعی آن، و در زمان و وقت مناسب خود جهت شکوفایی رشد شخصیت انسان
۳۳	O1	آموزش برادری	تشویق مؤمنان به افزایش صلح و صفا، صمیمیت محبت، دوستی و اخوت
۳۴	P1	وحدت	وحدت: اجماع و اتفاق نظر در امور، دوری از تفرق، همفکری و همدلی در مشکلات، مصداق این جمله به ریسمان الهی چنگ بزیند و متفرق نشوید (آل عمران/ ۱۰۲).
۳۵	P2	رفتار نیکو	عکس‌العمل نیکو و اغماض و چشم‌پوشی از خطاها، نزدیک‌تر کردن دل‌ها (مؤمنون/ ۹۶)
۳۶	P3	یادگیری امر به معروف و نهی از منکر	ولایت مؤمنان بر یکدیگر بر اساس وظیفه‌ای شرعی، باری و دوستدار هم بودن. خلق را به کار نیکو دعوت کردن و خودداری از انجام کارهای ناپسند. (مائده/ ۲)
۳۷	Q1	همکاری در نیکی‌ها و ریشه کن کردن بدی	همکاری در نیکی‌ها و دوری از گناه و ستمکاری نسبت به دیگران (حجرات/ ۶)، ایجاد و انتقال خلیقات مثبت و انرژی بخش به سایرین و ایجاد محیطی سالم و انرژی بخش
۳۸	Q2	آموزش عدم نفاق و فتنه انگیزی	دوری از افراد فاسق و فتنه‌گری و زیرآب‌زنی و خیرچینی آنان، تحقیق در ارتباط با اخبار افراد فاسق (شوری/ ۳۸)
۳۹	Q3	مشورت گرفتن	همفکری و مشورت جهت تصمیم‌گیری در امورات و اتفاق کردن به نیازمندان (ممتحنه/ ۱)
۴۰	Q4	اصول دوست‌یابی بر مبنای اسلام	دقت در انتخاب دوستان و دوستی نکردن با افراد ناصالح (اسراء/ ۳۴) مراقبت از ارزش‌های دینی و مذهبی در گزینش دوست
۴۱	R1	وفای به عهد	وفای به عهد و پیمان، و عدم خلف وعده جهت استحکام دوستی و محبوبیت و مقبولیت زیرا از پیمان پرشش خواهد شد. (اسراء/ ۳۴)
۴۲	R2	آموزش سلامت اجتماعی	سلامت اجتماعی متأثر از بُعد جسمی و روانی مبتنی بر روابط بین فردی و ارتباطات مفید و مؤثر و متقابل اجتماعی، آموزش سلامت اجتماعی و کمیت و کیفیت تعامل فرد با اجتماع به منظور رفاه آحاد جامعه
۴۳	R3	امنیت اجتماعی	سلامت اجتماعی مبتنی بر تعامل، ارتقای سرمایه اجتماعی، کاهش فقر و بی‌عدالتی و کاهش فشارهای روانی و آسیب‌های اجتماعی، رشد مطلوب و شکوفایی شخصیت، اعتماد به یکدیگر، امنیت روانی و اجتماعی
۴۴	S1	سلامت معنوی	ارتباط با خدا، ارتباط با دیگران، ارتباط با خود، ارتباط با طبیعت، با تأسی از قرآن و عترت، ارزش‌هایی مانند صداقت، فداکاری، مهربانی، دلسوزی، دوست داشتن دیگران، کمک به دیگران، رعایت حقوق دیگران سلامت زیستی، روانی و اجتماعی
۴۵	S2	سلامت دینی	طراحی و تدوین شاخص‌های نظام جامع سلامت بر اساس آموزه‌های قرآن و احادیث، متون دینی و مذهبی و تثبیت و تبعیت از این شاخص‌ها به طور کامل و جامع جهت پاسخگویی به نیازهای

دینی و مذهبی و اجتماعی جوانان و نوجوانان

مهارت های ارتباطی	T1	رفتار و روابط انسانی مطلوب، آداب سخن گفتن، ارتباط کلامی، خوشرویی در گفتار، راستگویی، پرهیز از گفتار لغو و بیهوده، سخن گناه آلوده و ناسزاگویی	۴۶
احترام به دیگران	T2	فرمانبری از والدین، احسان و حق شناسی، ولایت مداری، احترام و مهرورزی به فرزندان، حفظ سلامت معنوی	۴۷
احترام به سالمندان	U1	ارتباط سازنده با سالمندان به منظور جوان گرایی، هدایت نیازهای خاص جوانان، خودباروری، ارتباط سازنده با سالمندان به منظور حمایت و پشتیبانی مالی و عاطفی آن‌ها، دعا و هدیه دادن	۴۸

یافته‌های توصیفی مربوط به میانگین، انحراف استاندارد، و نرمال بودن نمره‌های آزمودنی‌ها بین متغیرهای پژوهش در جدول ۲ نشان داده شده است.

همان‌طور که مشاهده شد، از مصاحبه‌ها در خصوص بررسی سؤال فرعی اول، ۴۸ کد اولیه در قالب مفاهیم کلیدی تنظیم شدند.

جدول ۲. شاخص‌های توصیفی و بررسی نرمال بودن ابعاد متغیر تربیت اجتماعی

متغیر	زیر مقیاس	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	K-S	معنی داری
تربیت اجتماعی	رعایت قواعد اجتماعی	۳۸۴	۲۲/۹۹	۵/۳۸۹	۰/۰۷۷	۰/۱۵۴
	آموزش	۳۸۴	۲۴/۱۹	۵/۰۲۸	۰/۰۹۶	۰/۱۲۴
	تعاملات مؤثر	۳۸۴	۳۱/۱۶	۶/۷۷۸	۰/۰۸۱	۰/۱۰۰
	سلامت	۳۸۴	۱۰/۸۰	۱/۵۷۹	۰/۰۷۸	۰/۱۴۴
	رفتار اسلامی	۳۸۴	۱۳/۶۴	۲/۴۹۱	۰/۰۹۷	۰/۱۲۰
	مردم سالاری دینی	۳۸۴	۱۴/۹۹	۲/۲۰۰	۰/۰۸۶	۰/۰۶۳
	فرهنگ اسلامی	۳۸۴	۲۴/۳۲	۴/۳۵۹	۰/۰۷۲	۰/۲۰۰
	مشورت گرفتن از دیگران	۳۸۴	۱۹/۵۵	۴/۰۴۴	۰/۰۶۴	۰/۲۰۰
	احترام	۳۸۴	۱۱/۴۶	۱/۶۰۴	۰/۰۷۴	۰/۱۹۲
	تربیت اجتماعی		۳۸۴	۱۷۳/۱۰	۲۶/۳۳۲	۰/۰۵۹

متغیر بیشتر از مقدار ۰/۰۵ باشد، یعنی در سطح اطمینان ۹۵ درصد مقادیر داده‌های آن دارای توزیع نرمال می‌باشند. با توجه به جدول مشاهده می‌شود که برای همه ابعاد، مقادیر معنی داری آزمون بیشتر از مقدار ۰/۰۵ بوده، لذا نتیجه می‌شود که مقادیر همه ابعاد و نمره کل تربیت دینی از توزیع نرمال تبعیت می‌کنند.

جدول ۲ شاخص‌های توصیفی و بررسی نرمال بودن ابعاد متغیر تربیت اجتماعی را نشان می‌دهد. مشاهده می‌شود میانگین و انحراف استاندارد نمره کل تربیت دینی به ترتیب برابر ۱۷۳/۱۰ و ۱۶/۳۳۲ می‌باشد. همچنین در این جدول با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، نرمال بودن ابعاد این متغیر بررسی شده است. به این صورت که اگر مقدار معنی داری آزمون برای هر

جدول ۳. شاخص‌های توصیفی و بررسی نرمال بودن ابعاد متغیر نگرش به آسیب‌های اجتماعی

متغیر	زیر مقیاس	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	K-S	معنی داری
نگرش به آسیب‌های اجتماعی	سرقت	۳۸۴	۲۵/۶۱	۴/۰۹۸	۰/۰۶۴	۰/۲۰۰
	پرخاشگری	۳۸۴	۲۶/۵۷	۳/۷۷۰	۰/۰۸۸	۰/۱۵۴
	انحراف جنسی	۳۸۴	۲۷/۱۴	۳/۳۷۸	۰/۰۹۹	۰/۱۱۶
	خودکشی	۳۸۴	۲۳/۸۸	۳/۹۲۲	۰/۱۰۰	۰/۱۱۶
	مواد مخدر	۳۸۴	۲۷/۳۴	۲/۹۳۲	۰/۱۱۵	۰/۱۰۲
	فرار از خانه	۳۸۴	۲۳/۲۲	۳/۸۰۰	۰/۰۸۲	۰/۱۹۵
	نگرش به آسیب‌های اجتماعی		۳۸۴	۱۵۳/۷۶	۱۸/۳۱۶	۰/۰۶۲

نمود میانگین و انحراف استاندارد نمره کل نگرش به آسیب‌های اجتماعی به ترتیب برابر ۱۵۳/۷۶ و ۱۸/۳۱۶ می‌باشد. همچنین در

جدول ۳ شاخص‌های توصیفی و بررسی نرمال بودن ابعاد متغیر نگرش به آسیب‌های اجتماعی را نشان می‌دهد. می‌توان ملاحظه

نرمال می‌باشند. با توجه به جدول مشاهده می‌شود که برای همه ابعاد، مقادیر معنی‌داری آزمون بیشتر از مقدار ۰/۰۵ بوده، لذا نتیجه می‌شود مقادیر همه ابعاد و نمره کل نگرش به آسیب‌های اجتماعی از توزیع نرمال تبعیت می‌کنند.

این جدول با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، نرمال بودن ابعاد این متغیر بررسی شده است. به این صورت که اگر مقدار معنی‌داری آزمون برای هر متغیر بیشتر از مقدار ۰/۰۵ باشد، یعنی در سطح اطمینان ۹۵ درصد مقادیر داده‌های آن دارای توزیع

جدول ۴. اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل استاندارد تربیت دینی بر نگرش به آسیب‌های اجتماعی

متغیر مستقل	متغیر وابسته	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کل استاندارد	معنی‌داری
رعایت قواعد اجتماعی	نگرش به آسیب‌های اجتماعی	-۰/۳۱۱	-۰/۱۳۴	-۰/۴۴۵	<۰/۰۱
آموزش	نگرش به آسیب‌های اجتماعی	-۰/۳۲۷	-۰/۱۴۴	-۰/۴۷۱	<۰/۰۱
تعاملات موثر	نگرش به آسیب‌های اجتماعی	-۰/۳۱۹	-۰/۱۴۱	-۰/۴۶۰	<۰/۰۱
سلامت	نگرش به آسیب‌های اجتماعی	-۰/۱۰۶	-۰/۰۴۷	-۰/۱۵۳	<۰/۰۱
رفتار اسلامی	نگرش به آسیب‌های اجتماعی	-۰/۱۰۶	-۰/۰۴۷	-۰/۱۵۳	<۰/۰۱
مردم سالاری دینی	نگرش به آسیب‌های اجتماعی	-۰/۱۴۱	-۰/۰۶۲	-۰/۲۰۳	<۰/۰۱
فرهنگ اسلامی	نگرش به آسیب‌های اجتماعی	-۰/۳۶۵	-۰/۱۶۱	-۰/۵۲۶	<۰/۰۱
مشورت گرفتن از دیگران	نگرش به آسیب‌های اجتماعی	-۰/۳۴۲	-۰/۱۵۱	-۰/۴۹۳	<۰/۰۱
احترام	نگرش به آسیب‌های اجتماعی	-۰/۱۱۴	-۰/۰۵۰	-۰/۱۶۴	<۰/۰۱
نمره کل تربیت اجتماعی	نگرش به آسیب‌های اجتماعی	-۰/۳۸۰	-۰/۱۶۸	-۰/۵۴۸	<۰/۰۱

از آنها افرادی متمهّد به انجام وظایف خود و رعایت حقوق دیگران پرورش داد، باید در کنار روش‌های تربیت اجتماعی، از راه‌کارهای تربیت عاطفی نیز استفاده نمود تا آموزش‌ها عمیق‌تر و اثرپذیرتر گردد. در قرآن و احادیث، دو شیوه کلی تربیت اجتماعی و عاطفی تربیتی مشاهده می‌شود: الف) توصیه‌های لازم به والدین و مربیان برای تربیت نوجوانان، مانند: تکریم و احترام متربی، مدارا کردن با متربی، محبت کردن به متربی، توجه دادن متربی به سر و وضع ظاهر، اعتدال و میانه‌روی با متربی، آموزش آداب معاشرت به متربی، آمادگی متربی برای تشکیل خانواده، ارائه الگو به متربی، تشویق و تنبیه متربی. ب) آموزش‌های مورد نیاز جوانان برای تربیت اجتماعی و عاطفی که شامل آموزش‌های نظری مانند شناخت رفتارها و مهارت‌های مثبت، از جمله خوش‌اخلاقی، رعایت ادب، تعدیل غرائز، عفو و گذشت، خیرخواهی برای دیگران، نیکو سخن گفتن و نیز شناخت رفتارها و مهارت‌های منفی، از قبیل بدگمانی و سوءظن، خودخواهی، تحقیر، کوچک شمردن دیگران و شامل آموزش‌های عملی از جمله اعتماد به نفس و تقویت اراده، مبارزه با عادات ناپسند، تفکر و آگاهی، دوست‌یابی و مسئولیت‌پذیری است.

با توجه به جدول ۴ مقادیر اثر کل استاندارد ابعاد رعایت قواعد اجتماعی، آموزش، تعاملات موثر، سلامت، رفتار اسلامی، مردم سالاری دینی، فرهنگ اسلامی، مشورت گرفتن از دیگران، احترام و نمره کل تربیت دینی بر نمره کل نگرش به آسیب‌های اجتماعی به ترتیب برابر: -۰/۴۴۵، -۰/۴۷۱، -۰/۴۶۰، -۰/۱۵۳، -۰/۱۵۳، -۰/۲۰۳، -۰/۵۲۶، -۰/۴۹۳، -۰/۱۶۴ و -۰/۵۴۸ بوده که در سطح $P < 0.05$ معنی‌دار می‌باشند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف شناسایی تأثیر ابعاد تربیت اجتماعی مبتنی بر مبانی فلسفی از منظر قرآن و عترت بر پیش‌گیری از آسیب‌های اجتماعی دانش‌آموزان انجام شد. نتایج نشان داد که بر اساس رتبه-بندی بعد فرهنگ اسلامی دارای بالاترین اولویت و مؤلفه رفتار اسلامی دارای پایین‌ترین اولویت بود. نتایج پژوهش با یافته‌های دادلی و کوسینسکی (۱۴)، دی مریس و همکاران (۱۵)، باولینگ (۱۶)، هارمون (۱۷) و هنسلر و سارتدت (۱۸) همخوانی دارد. در همین رابطه عمرانی و همکاران (۵) در پژوهشی مطرح نمود، نوجوانان احساسات پرتلاطم و متغیّر دارند. لذا برای اینکه بتوان

روابط اجتماعی خانواده و بی نهایت متغیر دیگر در خانواده وجود دارند، شخصیت فرزند، سلامت روانی و جسمانی او، آینده شغلی، تحصیلی، اقتصادی، سازگاری اجتماعی و فرهنگی، تشکیل خانواده او و غیره را تحت تأثیر قرار می‌دهند. خانواده به‌عنوان کوچک‌ترین نهاد اجتماعی، آسیب‌پذیرترین گروه در برابر آسیب‌های اجتماعی است به طوری که اکثر مشکلات و آسیب‌ها ابتدا در خانواده‌ها بروز پیدا می‌کند و در صورت عدم پیش‌گیری و برخورد نا صحیح با آنها، به درون جامعه نیز رسوخ می‌کند و در این شرایط دشوار دیگر نمی‌توان به راحتی مشکلات و آسیب‌ها را کنترل کرد. با توجه به شرایط امروز جامعه، افزایش مشکلات، آسیب‌ها و ناهنجاری‌ها و تغییرات زندگی نسبت به گذشته. بنابراین چنانچه نتوانیم پایه‌های خانواده را محکم و استوار بنا کنیم در این صورت شاهد بروز آسیب‌ها و ناهنجاری‌ها در خانواده‌ها خواهیم بود. همچنین در مطالعه آقایی و تیمورتاش (۱۳) عنوان شد که آسیب‌های اجتماعی در همه جوامع کم و بیش یافت می‌شود و تنها تفاوت در شدت و ضعف و میزان آن است. به عنوان مثال خودکشی در همه جوامع وجود دارد لیکن در برخی جوامع زیاد و چشم‌گیر و در برخی اندک و نادر است. طلاق، سرقت مسلحانه، کیف‌قاپی، تجاوز به عنف، اعتیاد و سایر آسیب‌ها یا انحرافات اجتماعی هم در همه جوامع قابل مشاهده است. نکته آن است که در جوامعی چون کشور ما برخی از این آسیب‌ها رو به افزایش و چشم‌گیر بوده، از یک‌سو موجب نگرانی جامعه و مسئولان شده است و از سوی دیگر نامنی مخصوصاً ناامنی اجتماعی را دامن زده است. با توجه به مراتب فوق و وجود این دیدگاه که جامعه ما در برخی آسیب‌های اجتماعی سیر صعودی و نگران‌کننده‌ای داشته و امنیت اجتماعی را به خطر انداخته است، این مقاله تلاش دارد تعریف و مفهوم آسیب‌های اجتماعی و ناامنی اجتماعی را تبیین نموده و رابطه آن‌ها را در قالب یک فرایند مورد بررسی و تحلیل قرار دهد.

پیشنهاد می‌شود، پژوهش حاضر در جوامع آماری دیگری به جزء نوجوانان در شهر تهران انجام شود. پیشنهاد می‌شود در مطالعات آینده تأثیر متغیرهای جمعیت شناختی نیز مانند سطح تحصیلات والدین و روش‌های تربیتی والدین با فرزندان مورد بررسی قرار گیرد.

References

1. Abolhassan Tanhaei, H. the structure of continuous action in Herbert Blumer's theory of symbolic interaction. *Journal of Sociology, Ashtian Azad University*, 2017; 8 (1): 23-9.
2. Magnusson C, Låftman, SB. Self-reported mental health problems in adolescence and occupational prestige in young adulthood: A 10-year follow-up study. *Children and Youth Services Review*, 2019; 101: 174-80.
3. Shokohi, GhH. Principles and principles of education. Mashhad: To be published. 2016.

همچنین نتایج نشان داد بین ابعاد تربیت اجتماعی با مؤلفه‌های نگرش به آسیب‌های اجتماعی رابطه معکوس و معنی‌داری وجود دارد، بدین ترتیب که با افزایش نمرات تربیت دینی (روند مطلوب)، نمرات نگرش به آسیب‌های اجتماعی کاهش (روند مطلوب) می‌یابند. الماسی، امیری و ستوده (۱۹) در پژوهشی نشان می‌دهد که مهمترین عوامل مؤثر بر ارتکاب جرم عبارتند از: فقر و بیکاری، محیط خانوادگی، جنگ، عادات فرهنگی غلط و حاشیه‌نشینی. اشتغال‌زایی، گسترش ورزش، بهبود امکانات تفریحی و اوقات فراغت، حذف فرصت‌ها و ابزارهای ارتکاب جرم، آموزش مهارت‌های زندگی و تشویق افراد به استفاده از خدمات بهداشت روانی و مراکز مشاوره از جمله راهکارهای مؤثر در بحث مقابله با آسیب‌های اجتماعی می‌باشد. همچنین هاشمی (۲۰) در پژوهشی بیان نمود که ریشه اغلب آسیب‌پذیری‌های اجتماعی دانش‌آموزان را باید در عدم آشنایی کافی آنها با مهارت‌های اجتماعی دانست، به طوری که نقطه کوری در رشد شخصیت دلخواه و اجتماعی جوانان وجود دارد و آن این است که متأسفانه جوانان امروز خود را نشناخته‌اند و به توان و قدرت فراوان خود باور ندارند، به علاوه از شرایط و موقعیت اجتماعی خود آگاهی ندارند. مع‌الوصف بررسی نقش آموزش مهارت‌های اجتماعی در کاهش آسیب‌های اجتماعی در مدارس ضروری است. در مطالعه‌ای دیگر حلیمی جلودار (۲۱) مطرح نمود که آنجا که دستیابی به بهترین جامعه و شناخت اصول و مبانی آن، از اساسی‌ترین اهداف شریعت الهی و تلاش انسان‌های صالح در میدان اندیشه و عمل بوده است، لذا در این مقاله آسیب‌هایی که از نظر سیاسی و اجتماعی، جامعه اسلامی را تهدید می‌کند مورد بررسی قرار گرفته است تا به واسطه آن نظام‌های الهی از یورش آن آسیب‌ها مصون مانده و رهاورد نهضت‌های انبیاء و اولیاء، استمرار و گسترش یابند. این مقاله آفت‌های سیاسی و اجتماعی را در نهج‌البلاغه مطالعه، بررسی و تحلیل کرده و به همراه راه‌کارهای آن ارائه نموده است. آفت‌هایی چون هرج و مرج شغلی و اجتماعی، باج‌خواهی و امتیازطلبی، عدم توجه به نهادینه کردن آزادی‌های سازنده و قانونمند، بی‌توجهی به عدالت و ظلم به مردم، بی‌مهری با مردم و خط‌کشی‌های نامربوط، بی‌انصافی و نادیده گرفتن مظلومان، عدم وجود اعتدال هنگام اشتباه، بی‌توجهی به عامه مردم به همراه خشونت‌سازي خواص، آسیب‌هایی هستند که جامعه و نظام اسلامی را تهدید می‌کنند. وجود مبانی و مصادیقی از علوم سیاسی و اجتماعی در آن نشانه پویایی و جاودانگی و عدم تعلق آن به مکان و عصر خاصی است. لذا توجه به اندیشه‌ها و فرامین معصومان همیشه انسان و جامعه انسانی را از نابودی باز می‌دارد. همچنین یزدان‌پناه و خدمتیان (۲۲) در پژوهشی دیگر مطرح نمودند، خانواده پایه‌گذار بخش مهمی از سرنوشت انسان است و در تعیین سبک و خط مشی زندگی آینده، اخلاق، سلامت و عملکرد فرد در آینده نقش بزرگی بر عهده دارد. عواملی چون شخصیت والدین، سلامت روانی و جسمانی آن‌ها، شیوه‌های تربیتی اعمال شده در داخل خانواده، شغل و تحصیلات والدین به وضعیت اقتصادی و فرهنگی خانواده، محل سکونت خانواده، حجم و جمعیت خانواده،

- marital inequity. *Journal of Family Issues*, 2017; 31: 1255-78.
16. Bawling, J. *Religion, Spirituality, and Mental Health*. McLean Hospital, Harvard Medical School, Belmont, MA, USA. 2016.
17. Harmon, DK. *Black men and marriage: The impact of spirituality, religiosity, and marital commitment on marital satisfaction* (Doctoral dissertation). University of Alabama. Alabama. 2015
18. Henseler J, Sarstedt, M. Goodness-of-fit indices for partial least squares path modeling. *Computational Statistics*, 2013; 28(2): 565-80.
19. Almasi M, Amiri V, Sotoudeh, NZ. Social harms and solutions (Case study of Kermanshah). *Kermanshah Disciplinary Knowledge Quarterly*, 2019; 1 (4): 91-72.
20. Hashemi, A. *Social vulnerabilities in students*. First Annual Conference on Management, Innovation and Entrepreneurship, Tehran. 2019
21. Halimi J, H. Political and social damage in Nahj al-Balaghah. *Nahj al-Balaghah Quarterly*, 2013; 1 (1): 10-1.
22. Yazdanpanah K, Khedmatian, A. *Social Injuries of Adolescent Students and Ways to Prevent It*, Fifth Scientific Conference on Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Injuries of Iran, Tehran, Association for the Development and Promotion of Basic Sciences and Technologies. 2017
4. Bagarossi, DA. Relationship of affective styles with Extramarital affairs, the American journal of family therapy. 2018; 36: 1-17.
5. Omrani, M, Afsardir H, Omrani, MS. A study of social and emotional education strategies for adolescents in the Quran and hadiths. *Journal of Quranic Knowledge*. 2015; 5 (23): 34-7.
6. Hosseinizadeh SA, Mousavi, SS. Study and analysis of the principles of social education based on Islamic sources. *Journal of Society Letter*, 2018; 127: 95-120.
7. Curtis KT, Ellison, CG. Religious heterogamy and marital conflict findings from the national survey of families and households. *Journal of Family Issues*, 2018; 23(4): 551-76.
8. Ahmad Panahi, A. A study of social education with emphasis on educational-psychological teachings. *Journal of Islamic Social Research*, 2015; 11: 157-83.
9. Qaltash, A. *Social and Political Foundations of Education: A Comparative Study of Citizenship Education Approaches and Perspectives*. Tehran: Samat Publishing. 2012
10. Lindaberg D, Moris, P. Tungsten extractive metallurgy: A review of processes and their challenges for sustainability. *Minerals Engineering*, 2019; 142: 105934.
11. Mittleman, J. Sexual minority bullying and mental health from early childhood through adolescence. *Journal of Adolescent Health*, 2019; 64(2): 172-8.
12. Aghazadeh, Ahmad. *Iranian education issues*. Tehran: Samat Publications. 2017
13. Aghaei AA, Timurtash, H. Investigating the relationship and process of social harm and social security. *Encyclopedia Journal*, 2010; (78): 223.
14. Dudley MG, Kosinski JR, FA. Religiosity and marital satisfaction: A research note. *Review of Religious Research*, 2018; 78-86.
15. DeMaris A, Mahoney A, Pargament, KI. Sanctification of marriage and general religiousness as buffers of the effects of